

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 33/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om medling vid brott och i vissa tvister

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 december 2014 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om medling vid brott och i vissa tvister (RP 329/2014 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- jurist Laura Terho och konsultativ tjänsteman Meri Paavola, social- och hälsovårdsministeriet
- biträdande avdelningschef Aarne Kinnunen, justitieministeriet
- överinspektör Esa Tommiska, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- chef Olli Salin, Helsingfors stads social- och krisjour

- direktör Helena Pohjanvirta, Etelä-Savon ja Varkauden alueen sovittelutoimisto
- styrelsemedlem, docent Juhani Iivari, Finlands Forum för Medling rf
- ordförande Liisa Hopponen, Suomen Sovittelun Tuki ry
- utvecklingschef Aune Flinck, Institutet för hälsa och välfärd.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Åklagarämbetet i Östra Finland
- Regionförvaltningsverket i Lappland
- Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- Amnesty International Finländska sektionen rf
- Kvinnoaksförbundet Unionen rf
- Kvinnoorganisationer i Samarbete NYT-KIS rf
- Brottsofferjouren
- juris doktor Kaijus Ervasti.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om medling vid brott och i vissa tvister ändras. Skyldigheten att ordna medlingstjänster koncentreras till Institutet för hälsa och välfärd och tillsynen över ordnande av medlingsverksamhet ska utföras av

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. I bestämmelsen om ändringssökande görs det vissa preciseringar, och därutöver förtydligas vissa av medlingsbyråns skyldigheter.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Regeringens proposition gäller en förvaltningsmässig omorganisering av medling vid brott och i vissa tvister. Medling vid brott och i tvister är ett förfarande för tvistlösning som bygger på frivillighet och regleras i lag och som baserar sig på de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna samt på värdena och principerna inom restaurativ, dvs. reparerande rätt. Enligt den gällande medlingslagen är regionförvaltningsverken skyldiga att ordna medlingstjänster. Uppgifterna och ansvaret i fråga om medling vid brott och i tvistemål är fördelade på social- och hälsovårdsministeriet, delegationen för medling vid brott, de olika regionförvaltningsverken, medlingsbyråerna och medlarna. Institutet för hälsa och välfärd har dessutom skött statistikföringsuppgifter och forsknings- och utvecklingsuppgifter i anslutning till medling. Denna flerstegsförvaltning har upplevts som besvärlig. Regionförvaltningsverkens styrnings- och tillsynspraxis har varierat, vilket har kunnat märkas som en splittring i genomförandet av medlingsverksamheten. Genom att koncentrera skyldigheten att ordna tjänster till en enda myndighet strävar man efter att förenhetliga medlingen och trygga tillgången till jämlika medlingstjänster i hela landet

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande ändringar.

Utvecklande av förvaltningen

Propositionen föreslår att skyldigheten att ordna medlingsverksamhet överförs från regionförvaltningsverken till Institutet för hälsa och välfärd och att ansvarsområdet ska vara hela landet. Man anser att en koncentrerad skyldighet att ordna tjänster gör styrningen av medlingsverksamheten enhetligare och skapar enhetlig praxis i olika delar av landet, vilket ger klienterna jämlika möjligheter att få medlingstjänster av hög kvalitet oberoende av bostadsort.

I samband med beredningen har man också bedömt om medlingen ska höra till justitieministeriets förvaltningsområde i stället för till social- och hälsovårdsministeriets. När propositionen var ute på remiss understödde en del av remissinstanserna en överföring till justitieministeriets förvaltningsområde, precis som vissa av de sakkunniga som utskottet har hört. Enligt propositionen har detta trots allt inte ansetts ändamålsenligt med beaktande av medlingens sociala betydelse och karaktär som framför allt en samhällelig tvistlösningsmetod. Dessa egenskaper kommer sannolikt att försvagas om medlingen knyts närmare till det straffrättsliga systemet. Enligt justitieministeriets ståndpunkt är det fråga om ett förfarande som uttryckligen avviker från en rättsprocess och som har ett nära samband med social- och välfärdstjänsterna samt en viktig uppgift när det gäller att förebygga utslagning och stödda samhörighet. Genom att göra medlingen till en del av justitieförvaltningen skulle man gå miste om de aspekter av medlingen som betonar restaurativa värden medan de rättsliga dimensionerna av tvisthanteringen skulle få för stor tyngd. Ett viktigt led i medlingen är också att medlingstjänsterna ger möjlighet att styra parterna i tvisten vidare till andra social- och hälsovårdstjänster.

Något som ytterligare talar för att medling ska kvarstå under social- och hälsovårdsministeriets allmänna styrning och för att ansvaret för att ordna medlingsverksamhet överförs till Institutet för hälsa och välfärd är att institutet redan nu har tillgång till forskningsdata om medling, medlingens sociala dimensioner och medlingens företrädesvis förebyggande karaktär och att institutet redan har byggt upp omfattande nationella och internationella kontaktnät. Institutet har också möjlighet att utveckla de informationssystem som medlingen kräver som en del av en tvärsektorieell helhet. Utskottet anser det vara motiverat att medlingsverksamheten ska fortsätta styras av social- och hälsovårdsministeriet och att ansvaret för att ordna verksamheten ska koncentreras till Institutet för hälsa och välfärd.

Vidareutveckling av medlingen

Ett av målen för regeringspropositionen är att förenhetliga medlingen och trygga tillgången till jämlika medlingstjänster i hela landet, och reformen kräver att Institutet för hälsa och välfärd in-tar en kraftfull roll i utvecklingen av medlings-arbetet. Det är enligt utskottet viktigt att de med-lingstjänster medborgarna erbjuds förbättras ge-nom ökad kompetens hos medlarna. Medlingen i vårt land baserar sig till mycket stor del på frivil-liga medlarinsatser. Olika metoder för att stödja medlarnas yrkesmässiga beredskap som stigit fram vid utfrågningen av sakkunniga är bland annat införande av kvalitetskriterier för med-lingsverksamheten, riksomfattande utbildnings-program, utvecklad arbetshandledning och riks-täckande spridning av sådan praxis som konstaterats fungera väl. Utskottet vill lyfta fram att kraven på medlarna när det gäller principerna för medling och rättssystemet är särskilt höga vid medling i fall där det förekommit relationsvåld.

Det är motiverat att koncentrera medlings-verksamheten och byta ansvarig myndighet på grund av att det nuvarande systemet är ineffek-tivt och splittrat. Under beredningen framkom olika synpunkter både på vilket som ska vara det ansvariga förvaltningsområdet och på vilken myndighet som ska var ansvarig myndighet. Ut-skottet konstaterar att dessa omständigheter gör det ännu viktigare att övervaka medlingsverk-samheten och följa upp eventuella konsekvenser av ändringarna. Vidare vill utskottet påminna om målen för EU:s direktiv om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem. De innebär att med-

lemsstaterna ska göra det lättare att hänskjuta ärenden till medling eller andra verksamheter för restorativ rättvisa och att offren ska ges uttöm-mande och objektiv information om förfarandet och dess eventuella följder.

Under den tid propositionen har behandlats i riksdagen har propositionen om en ny kommu-nallag (RP 268/2014 rd, FvUM 55/2014 rd) god-känts. Utskottet föreslår därför att hänvisningen till kommunallagen i 8 § i lagförslaget ska korri-geras.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget enligt proposi-tionen men 8 § med följande ändringar:

8 §

Tillhandahållande av tjänsterna

(Ingressen som i RP)

1) med en kommun ingår ett i 7 § i kommunal-lagen (/2015) avsett uppdragsavtal, genom vil-ket kommunen förbinder sig att tillhandhålla tjänsten inom sitt område eller utöver sitt om-råde också inom andra kommuners område eller delar av deras område så som avtalas enligt 9 §, eller

(2 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

Helsingfors den 4 mars 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
medl. Mikael Jungner /sd
Arja Juvonen /saf
Suna Kymäläinen /sd
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Aino-Kaisa Pekonen /vänst

Jaana Pelkonen /saml
Arto Pirttilahti /cent
Kristiina Salonen /sd
Kari Tolvanen /saml
Ari Tornainen /cent

LaUB 33/2014 rd — RP 329/2014 rd

Kaj Turunen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Kirsi Pimiä.